

COMMENTAAR

Bouwers

Bouwers zijn doeners. Bouwers zijn makers. Bouwers zijn pragmatisch, denken met hun handen, zijn ondernemend, soms misschien wel iets te. Nemen risico's, lopen risico's, houden misschien wel een absurde betaalmoraal in stand.

Bouwers zijn mooie mannen. Bouwers zijn hardwerkende vrouwen, gooien zelden het bijltje erbij neer. Zoeken naar oplossingen, denken in oplossingen, al zijn ze meestal gericht op korte termijnen. Maar soms is de maat ook voor bouwers vol. De demonstratie van gisteren getuigt daarvan. Het was een op voorhand unieke gebeurtenis. Bouwers demonstreerden namelijk zelden. Maar ook de omvang en de saamhorigheid was historisch. 'Kikkers die normaal uit een kruiwagen springen' (lees ruim 40 bouworganisaties) vormden één oranje front. Allemaal ervaren ze hetzelfde. Ze mogen namelijk nergens meer bouwen. Het kabinet creëert een crisis, waar het een crisisbestendige bouwsector beloofde.

Bouwers zijn mensen. Bouwers werken hard voor hun boterham. Het lijkt soms wel of politici in een andere wereld leven. Bouwers vervuilers? Dolgraag willen nieuwe generaties het anders aanpakken. Wat op het Malieveld gebeurde getuigt daar ook van. De onmisbare, maar spaarzaam bejubelde sector liet zien waartoe het in staat is. Deze donkere dagen grepen zij massaal aan als. Slim en effectief. Het protest als openluchtmuseum. Ik hoop dat u die spirit vast kunt houden. Want deze roerige tijden vragen ook om een systeemverandering. Ieders hulp is daarbij nodig. Niet in de laatste plaats die van ons als kopers, huurders of opdrachtgevers. Als wij een schonere bouw willen, dan moet iedereen het lef hebben daarvoor te kiezen. Anders is een gezonde bouwsector binnenkort geschiedenis. Als dat niet al zo is.

Thomas van Belzen
thomasvanbelzen@vakmedianet.nl

VEILIGHEID

Miljoenen euro's in bouw gaan op aan onbegrijpelijke handboeken, cursussen, apps en regeltjes

De veiligheidseuro moet veel beter worden besteed

Cursussen, regeltjes, campagnes, posters en apps: honderden miljoenen euro's gaan jaarlijks op aan veiligheid. Experts waarschuwen voor een overkill aan informatie die niet te verwerken is voor mensen in de bouwput. "We zoomen te veel in op inspiratie."

> Vervolg van voorpagina

DOOR THOMAS VAN BELZEN

Heijmans heeft een Geen-Ongevallen-App. Er is een Nationale bouwveiligheidsdag, een governance code, gebarentaal. Aan initiatieven om de bouw veiliger te maken is geen gebrek. En dat is maar goed ook zou je zeggen. Want de sector van tillen, sjouwen, hijsen en zagen is nog altijd zeer gevaarlijk. Want: twintig doden in 2018, twintig in het jaar daarvoor. En dan hebben we het nog niet over de honderden andere arbeidsgevallen.

Hoe kan dat? Werken de maatregelen niet? Of geven we in de bouw niet om veiligheid? Een vlugge rekensom leert dat de Nederlandse bouw per jaar 1000 euro uitgeeft aan iedere bouwvakker (zie kader). Deskundigen weten het wel. Zij denken dat veel geld opgaat aan trainingen, handboeken en regels die de bouw niet veiliger maken.

Te ingewikkeld

Eén van hen is Annemarie Timmermans, schrijfster van het boek 'Geef veiligheid wortels.' Haar betoog: een goede veiligheidscultuur begint bij dat wat je niet altijd even goed ziet. Bij een open cultuur, op kantoor, bij bestekmakers en zelfs bij de telefoniste. "Als Klaas belt voor nieuwe veiligheidsschoenen en de telefoniste reageert 'alweer', dan gaat het natuurlijk helemaal de verkeerde

kant op." Timmermans, dochter van een hoofdvoerder, stelt dat veel handboeken voor veiligheid te ingewikkeld zijn voor de mensen die ermee moeten werken. Ook over de VCA en de dit jaar ingevoerde Generieke Poortinstructie is ze nauwelijks enthousiast. "Wie verzint dat, denk ik dan. Het is zo algemeen. Pasjes? Alleen het woord al. Veilig werken, is gewoon goed werken. Als je dat regelt, scheelt je dat een heleboel geld."

Oordeelloze gesprekken

"Verbeter de communicatie", adviseert ze bouwers; stem zaken beter op elkaar af en betrek de hele organisatie bij veiliger werken. En last but not least: toon oprecht aandacht voor het onderwerp.

"Papier maakt werken niet veiliger, boetes en beloningen ook niet, het gaat

om mensen. Voer oordeelloze gesprekken met ze. Veroordeel ze niet, vraag hoe ze de veiligheid zelf zouden verbeteren."

'Be careful out there'

Dagstarts werken volgens haar ook goed. "Vroeger had je de realistische politiserie Hill Street Blues op tv. De leidinggevende had echt aandacht voor de mensen. Hij zei consequent en oprecht: 'let's be careful out there.'" Werk moet leuk zijn.

Precies dat is de reden waarom Egbert Vennik geld investeerde in Tagpoint, een bedrijf dat interactieve, online veiligheidstrainingen verzorgt. "We streven een wereld na zonder bedrijfsongevallen", is het eerste dat op de website valt te lezen.

Vennik maakte als boardmember van multinational Van Gansewinkel twee dodelijke ongevallen mee. Die heftige ervaring laat hem nooit meer los, ondanks het feit dat de afvalverwerker in beide gevallen, niets te verwijten viel. "Gelukkig maar", was de eerste reactie. "Iets later viel het kwartje."

Vennik: "Als dit ondanks het door ons goedgekeurde veiligheidsbeleid toch

Engelencampagne Bouwend Nederland

Een jaar geleden startte Bouwend Nederland de campagne 'Bewust veilig, iedere dag'. Aangesloten leden kunnen onder meer veiligheidsspellen krijgen en posters met daarop afbeeldingen van bouwvakkers met engelenvleugels en boodschappen als: 'Vandaag een baksteen, morgen een grafsteen.' 'Of de posters gretig aftrek vinden? Dat komt langzaam op gang', zegt campagneleider Kristine de Wilde van Bouwend Nederland.

Shockeren met een knipoo, is de achterliggende gedachte van de campagne. Ze benadrukt dat het onderdeel is van een groter programma. "We wilden nadrukkelijk starten met bewustwording. Nu gaan we aan de slag met het aanpakken van gedrag. Hoe is nog onduidelijk."

Hoeveel geld er opgaat in de bouw aan veiligheidscursussen, -middelen en -materiaal vindt Bouwend Nederland moeilijk in te schatten. "Maar dat een poster het alleen niet gaat doen, snappen wij ook wel."

Volgens sommige experts zouden bouwvakkers vaker de innerlijke drive aan moeten zetten om daadwerkelijk veiliger gedrag te vertonen. Foto: Hollandse Hoogte

kan gebeuren, is er iets mis, dachten wij. Er werken 1800 mensen bij ons. Morgen kan het weer gebeuren." Dat wilde de multinational niet en dus werd een analyse gemaakt met de Universiteit van Leiden. Dit werd ze duidelijk. "Wat heb je aan kennis als het niet wordt toegepast?"

Ook Vennik denkt dat de veiligheidseuro in de bouw beter kan worden besteed. Hij signaleert een overkill aan verplichte regeltjes, in een hectische sector die ook nog eens teert op minimale marges. "Neem de 'Gevarentaal Bouwspraak' die dit jaar is gelanceerd. Het klinkt fantastisch, maar eigenlijk geef je bouwvakkers opnieuw nog meer kennis mee."

Beelden en games

Confronteer bouwvakkers met dingen die ze raken, gaat hij door. "Ze hersenspoelen? Nee, maar je moet ze op een andere manier benaderen. Wij doen dat met beelden en games die door gedragspsychologen zijn ontwikkeld." De formule van het relatief nieuwe bedrijf lijkt aan te slaan. Toch gaat het in

"In de bouw krijgen we steeds twee reacties: als het slecht gaat, is er geen geld, als het goed gaat, geen tijd"

de bouw niet snel genoeg, vindt Vennik. "We zijn actief in allerlei sectoren, maar in de bouw krijgen we consequent twee reacties: "In slechte tijden hebben we geen geld voor dit soort zaken en in goede tijden, geen tijd."

Joris Bal, van The Lab of Life, een bedrijf dat interventies voor gedragsverandering ontwikkelt (op basis van onderzoek van de Radboud Universiteit), denkt ook dat veel geld in de bouw opgaat aan onzinnige veiligheidsmaatregelen. "Veel initiatieven zijn vooral gebaseerd op bewustwording en inspiratie, maar deze maatregelen zijn veelal betuttelend en werken maar tijdelijk. Het is alsof je zegt: je moet stoppen met roken, omdat het slecht voor

je is, dat werkt averechts." The Lab of Life ontwikkelde een wetenschappelijk onderbouwde methode die mensen activeert zich anders te gedragen. Middels groepstrainingen gaat het op zoek naar de innerlijke drive van bouwvakkers, die ze moeten aanzetten om daadwerkelijk veiliger gedrag te vertonen.

Resetten

"We overbruggen daarmee de kloof tussen weten wat we willen en het daadwerkelijk ook doen. In de wetenschap wordt dat ook wel de Intention Behavi-

or Gap genoemd. Alsof je een bouwbrein activeert? Het is eigenlijk meer resetten en herprogrammeren."

Ga aan de slag met het hele bedrijf, voer oordeelloze gesprekken, speel gedragspellen of ga op zoek naar de ziel van een timmerman of stukadoor. Er zijn legio manieren om de veiligheid in de bouw te verbeteren, getuigden bovenstaande deskundigen.

Hoe dan ook. Veiligheid kost geld. Zo ook bij The Lab of Life. "Het begint vanaf ongeveer 800 euro. Aan de andere kant: je bespaart er ook leed mee."

970 euro aan veiligheid per bouwvakker

VCA-cursussen en andere veiligheidskursussen kosten een bouwbedrijf gemiddeld 0,5 procent van de omzet", becijfert veiligheidskundige Sjoerd van der Stroom. "De variabelen zijn vooral de diverse cursussen, sommige moet je een keer in de drie jaar herhalen." De grootste kostenpost is productie-uitval (volg je een training dan kun je niet werken). In zijn berekening zijn VCA certificering, ISO 50001 en de veiligheidsladder niet meegenomen. "Deze zijn sterk variabel en variëren sterk per bedrijf." Trek je de lijn van Van der Stroom door dan is de bouw jaarlijks 300 miljoen kwijt aan veiligheid op een omzet van 60 miljard. Per persoon die in de bouw werkt is dat 970 euro per jaar.